ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վերջին տեղեկութիւններ կօխի լիմֆայի գործածութեան մասին.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերութեան շրջաբերականը. Նամակ Երևանից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեղեկութիւններ Թիւրքաց Հայաստանից. Ասորոց կաթողիկոսի փոխանորդի գրութիւնը. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ջէլէբ.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿՕԽԻ ԼԻՄՖԱՅԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

—

Man soll in der Medicin nichts ungeprüft annehmen und nichts ungeprüft zurückweisen. (Hippokrat)

Բժշկականութեան մէջ ոչինչ չը պէտք է ընդունել՝ չը հետազօտված, և ոչինչ չը պէտք է մերժել՝ չը հետազօտված. (Հիպպօկրատ)

—

Ընթերցողը կարդացած կը լինի արդէն «Մշակի» մէջ տպված, Բեռլինից ստացած հեռագիրը, որ գերմանիայի մայրաքաղաքում բացված վիրաբոյժերի միջազգային համագումար ժողովում Կօխի ներկայութեամբ նրա նորագիւտ լիմֆայի մասին եղած վիճաբանութիւնների ժամանակ, բժիշկների մեծամասնութեան յայտնած կարծիքներն այդ լիմֆայի գործածութեան մասին՝ աննպաստ են եղել:

Այժմ մեր աչքերի առջև ունենք այն թւանշանները, որ հրատարակել է գերմանական ազգային լուսաւորութեան մինիստրութիւնը՝ Կօխի լիմֆայի գործածութեան մասին:

Պրուսիայի ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստր պ. ֆօն-Գօսլէրի հրամանով այս օրերս հրատարակվել են «Klinisches Jahrbuch» ժողովածուի մէջ թւանշաններ Կօխի լիմֆայի միջոցով արած բժշկութեան հետևանքների մասին: Թողած այն, որ այդ պաշտօնական թւանշանները կարող են և անկողմնապահ չը լինել, չենք կարող չը նկատել, որ երկու ամսվայ դիտողութիւններն ու փորձերը շատ և շատ անբաւականացուցիչ են ժողոված թւանշաններից որ և է դրական, ճիշդ հետևանք դուրս բերելու համար: Ով որ հասկանում է թէ ինչ բան է *ստատիստիկան*, շատ լաւ գիտէ, որ ճիշդ գիտութեան անուն կրելու համար, ստատիստիկան պէտք է դիտէ որ և է երևոյթների շարքն երկար ժամանակամիջոցում, որպէս զի դիտած երևոյթների շարքից դուրս բերած միջին թիւը *ճիշդ* թւանշանի նշանակութիւնն ունենայ:

Բայց թողնենք այդ դատողութիւնները և վերցնենք թւանշանները:

Պաշտօնական զեկուցումը յայտնում է, որ դիտած դէպքերից, 1,010 թոքախտով հիւանդների ընդհանուր թւից միայն 13 հոգի համարվում են բժշկված, 365 հոգու դրութիւնը համարվում է բարւոքված, 586 հիւանդների մօտ չէ նկատված ոչինչ փոփոխութիւն դէպի լաւը, իսկ 46 հոգի մեռած են:

Քանի որ մինչև այժմ Կօխի լիմֆայով բժշկվող հիւանդ անհատների մօտ, եթէ նկատվում էլ է որ և է բարւոքումն, վերջը, մեծ մասամբ, հիւանդութիւնը նորից երևան է գալիս, շատ անգամ աւելի էլ սաստիկ կերպով կրկնվելով,—այդ պատճառով, ինչպէս կարծում է ֆրանսիական «La Semaine médicale» բժշկական շաբաթաթերթը, Գօսլէրի պաշտօնական զեկուցման մէջ յիշատակված առողջացման 13 դէպքերն էլ կարող են միմիայն *կարծեքական* համարվել (guérison prétendue):

Սակայն ընդունենք, որ բժշկվող հիւանդների 1,010 ընդհանուր թւից ճիշդ որ 13 հոգի կատարելապէս բժշկվել, առողջացել են: Եւ այդ դէպքումն էլ չենք կարող չը խոստովանվել, որ դա բժշկվածների ամենաողորմելի տոկոս է կազմում: Աւելի ըմբռնելի դարձնելու համար ընդունենք, որ բժշկութեանն ենթարկված 1000 հիւանդներից 10 հոգի են առողջացել.... Դա կազմում է, ուրեմն, առողջացածների 1%:

Դրանից դժուար չէ տեսնել, որ Կօխի մեթօդով բժշկութիւնը նոյն իսկ այն հետևանքներին չէ հասնում, որոնց հասնում է թոքախտաւորներին սովորական մեթօդով բժշկութիւնը՝ մաքուր օդի, լաւ սնունդի միջոցով և այլն: Պրոֆէսոր Լէյդըն (Leyden) յայտնում է իր զեկուցման մէջ Կօխի մեթօդի մասին, որ բժշկապետ Դէտվէյլէր (Dettweiler), Ֆրանկֆուրտ (Մայնի վրա) քաղաքից ոչ հեռու գտնվող Ֆալկէնշտայն տեղում թոքախտաւորների համար իր հիմնած հաստատութեան մէջ հասնում է վերոյիշեալ սովորական բժշկութեամբ անհամեմատ աւելի փայլուն հետևանքների. նրա մօտ հիւանդների 1/3 բժշկվում է: Եւ ուշադրութեան արժանի է, որ Դէտվէյլէրի հաստատութիւնը բժշկում է շատ անգամ և ծանր հիւանդներին, այն ինչ Կօխի լիմֆայի սրսկմանն ենթարկվում են թոքախտով միմիայն նոր հիւանդացածները: [1]

Կօխի մեթօդով բժշկվողները, իրաւ, շատ անգամ թեթևութիւն են զգում իրանց հիւանդութիւնից, սակայն շատ անգամ և վատանում է նրանց դրութիւնը: Բայց որ և է, թէև աննշան թւանշան դուրս բերել, որպէս առողջացածների ճիշդ թւանշան,—անկարելի է դեռ ևս: Լէյդըն իր զեկուցման մէջ (Berliner klinische Wochenschrift) ասում է այդ պատճառով, որ առհասարակ *առողջացման* մասին դեռ ևս այս րոպէիս շատ դժուար է մի բան հաստատապէս ասել (überaus schwirig ist es aber, schon jetzt etwas über Heilung zu sagen).

Եւ ահա, մինչդեռ Կօխի գտած մեթօդը դեռ ևս անթիւ անհամար տարակուսանքներ, թիւրիմացութիւններ և հակասութիւններ է ծնեցնում և ոչինչ որոշ, պարզ, ճիշդ հետևանքի չէ հասել, մինչդեռ յայտնի բժիշկներից շատերն ասում են, որ նախ քան մարդկանց փորձերին ենթարկելու, դեռ երկար ժամանակ պէտք է լիմֆայի սրսկումների փորձերն անել կենդանիների վրա, մինչդեռ հեղինակաւոր ձայներ են լսվում, որոնք բացարձակապէս յայտարարում են թէ իրանց *բարոյական պարտաւորութիւն* են համարում առ այժմ չը շարունակել լիմֆայի միջոցով բժշկութեան փորձերը, մինչև որ այդ միջոցի բուժիչ էութիւնը չը պարզվի, չը ճշդվի,—յանկարծ Թիֆլիսի բժիշկներից մի տաս հոգի կազմել են իրար մէջ մի յանձնաժողով և չը զգալով նոյն *բարոյական* պարտաւորութիւնը, որը պարտաւորիչ է համարում իր համար մի աշխարհահռչակ Սկլիֆասօվսկի, համարձակ շարունակում են այդ անհաստատ դեղի միջոցով բժշկութեան փորձերը և այն էլ ոչ թէ անբան կենդանիների վրա, այլ բանաւոր մարդկանց կեանքի վրա, երևակայելով թէ իրաւունք ունեն Թիֆլիսում նստած՝ առաջ մղել համաշխարհային գիտութիւնը:

Փոքր ինչ համեստութիւն, պարոններ. Թիֆլիսի բժիշկներին չէ կարող պատկանել համաշխարհային գիտութեանն առաջ մղելու իրաւունքը. կանգ առէք ձեր ապարդիւն և վտանգաւոր փորձերի մէջ և սպասեցէք մինչև որ գիտութեան աստղերը, որոնք իրանք դեռ ևս տատանվում են այս րոպէիս, ժամանակով կարտասանեն իրանց վերջնական խօսքը:

Գոնէ այնքան համեստութիւն ունենայիք, որ յիշէիք Հիպպօկրատի խօսքերը, որ մենք դրոշմեցինք մեր յօդուածի ճակատին:

Այո, ոչ թէ միայն բժշկականութեան մէջ, բայց և առհասարակ կեանքի մէջ՝ ոչինչ չը պէտք է ընդունել և ոչինչ չը պէտք է մերժել՝ չը *հետազօտված*....

Բայց բանը դրանումն է, որ *հետազօտութեան իրաւունքը* ձեզ, Թիֆլիսի բժիշկներին, չէ կարող պատկանել:

Գ. Ա.

[1] Ուրեմն մինչդեռ Դէտվէյլէրի գործադրած բժշկական սովորական մեթօդը տալիս է մեզ առողջացածների 33 տոկոս, Կօխի մեթօդը տալիս է մեզ առողջացողների միմիայն 1 տոկոս:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԸ

—

Վերջին ժամանակներս մեր հասարակութեան շրջաններում և լրագիրների էջերում լսվում են և տպվում Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան գործունէութեան վերաբերմամբ մի քանի նկատո-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՋԷԼԷԲ

—

—Ա՛... գոչեց ջէլէբը ժպիտը դէմքին դէպի նրանց առաջանալով—այդ դո՞ւք էք, չավուշներ, ինչ էք անում այստեղ այս ցուրտ ժամանակ:

Ձիաւորները պատկառանքով ոտքի ելան, բայց նրանցից մէկը, որ իր կեանքում շատ ջէլէբներ և նոյն իսկ բէգեր էր խաղացրել մատի վրա և ղրանով բաւական լըբացել էր, ծիծաղեց և առանց համարձակութեամբ.

—Շոր ենք լւանում, Մուստաֆա աղա—մոռացանք մեր կանանց էլ հետներս բերելու, իսկ այստեղի կանայքն էլ դեռ չեն ծանօթացել մեզ հետ...

—Հա՛ա, ծիծաղեց ջէլէբը—այդ լաւ բան է, թէ ձիաւոր և թէ տանտիկին... աֆֆէրիմ, եղբայրներ, ձիաւորը ձեզ պէս պիտի լինի, կնոջ պէտք պիտի չունենայ:

—Աֆ էդարսըն, [1]) Մուստաֆա աղա—ծիծաղեց նորից ձիաւորը, որ կոչվում էր Շէֆքի չավուշ—ես կարծում եմ, որ ձիաւորն էլ մարդ է և նրան էլ կնիկ է պէտք:

—Ի հարկէ, ի հարկէ, չավուշ, իմ ասածս այդ չէր... բայց ինչ որ է, էգուց երբ գործ սկսենք, յոյս ունեմ որ ձեր չորերը այլ ևս դուք չէք լուանայ... լուացողներ շատ կը լինեն... սիրուններ շատ կան հա՛:

Բոլորն էլ ծիծաղեցին. ցինիկական խօսակցութիւնները մահմետականին միշտ հաճոյք են պատճառում, միշտ նրա սիրելի խօսակցութիւնն է և նրանց մէջ է նա գտնում ամեն քէֆ:

—Բայց գիտէք, աւելացրեց ջէլէբը հոգացողութեամբ—օդը խոնաւ է և կարող էք մրսել, հիւանդանալ, խորհուրդ եմ տալիս ձեզ շատ չը մնալ այստեղ:

—Վերջացրինք, ասեց Շէֆքի չավուշը—ես գոնէ վերջացրի գուլպաներս լուանալը, մնացել է չորացնել:

—Տար գիւղում մի թոնիրի վրա չորացրու:

—Լաւ ասեցիր, ժպտաց չավուշը:

—Է՛հ, ուրեմն ո՞վ է գալիս հետս, ասեց ջէլէբը դառնալով—ես վերադառնում եմ գիւղը, գնանք միասին:

—Ես դեռ ոտներիս լուանալը չը վերջացրի:

Ջէլէբը ուրախացաւ և սրտատրոփ սպասեց միւսի մերժմանն էլ. նա կամենում էր անպատճառ Շէֆքի չավուշի հետ մենակ մնալ, բայց այնպէս, որ կարծիք չը տայ թէ ինքը բուռն փափագ ունէր նրա հետ մենակ մնալու:

—Ես էլ կը մնամ, ասեց միւսը—դեռ երկու օղակ մնաց կարելու:

—Ուրեմն դու արի գնանք, դարձաւ ջէլէբը Շէֆքիին:

—Իսկ սրա՞նք:

—Դրանք յետոյ կը գան, խօ երեխայ չեն, որ մոլորվեն:

Եւ մի զուարթ ծիծաղ արձակեց:

Ձիաւորներն էլ ծիծաղեցին. Շէֆքի չավուշը հագաւ կօշիկները, ձեռքն առաւ թաց գուլպան և ասեց.

—Գնանք:

Ջէլէբը ու ձիաւորը սկսեցին դէպի գիւղը բարձրանալ:

—Շէֆքի չավուշ, հարցրեց ջէլէբը ձիաւորին—միթէ դուք տարին տասներկու ամիս շարունակ ճանապարհորդում էք:

—Ի հարկէ, պատասխանեց չավուշը—միայն ձմեռն է, որ փոքր ինչ հանգստանում ենք, այն էլ ինչ հանգստութիւն. քաղցած կը զկռտանք, եթէ չը համաձայնվենք այն ցրտաշունչ եղանակներին՝ պօստի հետ ընկերանալ քաղաքից քաղաք:

—Եւ միթէ ձեզ այդքան քիչ են վճարում:

—Վճա՜ր, ծիծաղեց չավուշը—միթէ դու չը գիտես որ մեզ շատ քիչ անգամ և կամ բոլորովին չեն վճարում. ինչ որ էլ ձեռք ենք բերում, այն էլ ձեզ պէս աղաներից ենք ձեռք բերում:

—Ի հարկէ նրանց ծառայելով:

—Ի հարկէ, առանց աշխատեցնելու ո՞վ փող կը տայ մեզ:

—Ուրեմն, խորամանկ ժպտով հարցրեց ջէլէբը—ես էլ որ ուզենամ քեզ մի ոսկի տալ ու աշխատեցնել...

—Մի ոսկի՞, ընդհատեց չավուշն ոստոստելով—մի ոսկի՞... աշխարհիս ծայրն էլ կերթամ, եթէ կամենաս:

—Ի՞նչ գործ ունեմ մինչև աշխարհիս ծայրը, ծիծաղեց ջէլէբը—շատ-շատ քեզ մինչև քաղաք ուղարկեմ:

—Էրզրո՞ւմ:

—Ո՛չ, Խնուս:

—Հրամայիր, երբ գնամ, այս րոպէիս:

—Հը՞... ո՛չ, շտապեց ասել ջէլէբը—ո՛չ, այս րոպէիս չէ կարելի. գիշերը:

—Գիշե՞րը... այս գիշերները քիչ մութ են:

—Ջէլէբը կանգ առաւ, չավուշի երեսին նայեց և հեգնութեամբ ժպտալով ասեց.

—Հը՞, չը լինի թէ Շէֆքի չավուշը վախենում է:

—Ո՞վ, Ես վախենամ, գոչեց ձիաւորը յոխորտանօք—Ես, որ մինչև այժմ քանի մարդու գլուխ եմ թռցրել ու... բայց ես նրա համար ասեցի, որ ճանապարհները քիչ վատ են, գիշերն էլ մութ:

—Ցիմար ես, չավո՛ւշ, այս գիշեր էլ երէկվայ նման փառաւոր լուսին կը լինի. իսկ այստեղից մինչև Էրզրում ճանապարհներն էլ այնքան վատ չեն, թէև ձորեր շատ կան:

—Հէնց այդ ձորերը, կմկմած չավուշը:

—Է՛ է, ձեռքը թօթվեց ջէլէբը—ուրեմն քեզ ոչինչ չէ կարելի անել, քեզ, որ ձորերից վախենում ես և առիթը փախցնում ես 2 ոսկի շահելու:

—Երկո՞ւ... ես պատրաստ եմ. ի՞նչ անելու պիտի գնամ:

—Տաւարներ պիտի տանես, ասաց յանկարծ ջէլէբը և ուշադրութեամբ նայեց ձիաւորի դէմքին:

Ձիաւորը բերանը բաց՝ կանգ առաւ:

—Տաւարնե՞ր, կմկմաց նա—կով, եզ, ոչխա՞ր:

—Այո՛, կով, եզ և ոչխար:

—Էրզրո՞ւմ պիտի տանեմ:

—Խնուս պիտի տանես:

—Ինչո՞ւ:

—Է՛ բարեկամ, երբ ծառայում են, չեն հետաքրքրվում, այլ առնում են վարձը և լռում:

[1] Կը ներես:

ղութիւններ, որոնցով պախարակվում է ընկերութեան անտարբերութիւնը դէպի մասնաւոր աղքատներին օգնելու գործը:

Իւրաքանչիւր մի նոր դէպքից, մի նոր թշուառ և մուրացկան երևալուց յիշեցնում են հասարակութեանը, որ Բարեգործական ընկերութիւնը անուշադիր է դէպի իր պարտականութիւնները:

Արդեօք այդ այդպէս է: Արդեօք ընկերութեան վրա պէտք է լինի այդպիսի յարձակում:

Ոչ ոք, ի հարկէ, չի ժխտի, որ աղքատներին և չքաւորներին օգնելը, երբ նա դրված է հաստատ հիմքի վրա, կարգաւորված է և գործադրվում է գիտակցաբար—կարող է մեծ ծառայութիւն մատուցանել հասարակութեան: Ժամանակին հասած օգնութիւնը կարող է ամբողջ ընտանիքներ ազատել կործանումից և թշուառութիւնից: Մի առանձին ընկերութիւն կամ հաստատութիւն այդ տեսակ նպատակով—շատ ցանկալի կը լինէր և կը վայելէր ընդհանուր համակրանք:

Սակայն Հայոց Բարեգործական ընկերութիւնը, որչափ և համակրէր այդ նպատակին, չէ կարող շեղվել այն կանոնադրութիւնից, որով նա գոյութիւն ունի: Ընկերութեան նախադծողները ունեցել են իրանց յարգելի որոշ տեսակէտները և նպատակը նրա գործունէութեան վերաբերմամբ և ամփոփել են հետևեալ կէտերում.—

ա) Օգնում է ուսումնարաններին.

բ) Օժանդակում է արհեստների տարածմանը.

գ) Օգնում է ուսանողներին և աշակերտներին.

դ) Լոյս է ընծայում գրքեր և այլն.

ե) Հիմնարկում է պարաններ, վիմագրատներ և ընթերցարաններ.

զ) Հիմնում է հիւանդանոցներ և այլն.

է) Օգնում է տառապեալներին ժողովրդական թշուառութիւնների ժամանակ.

ը) Նպաստում է ազգօգուտ ընկերութիւններին:

Այստեղ օգնութիւն հասցնել նիւթականապէս որոշվում է միայն ժողովրդական ընդհանուր աղէտների ժամանակ: Ընկերութեան անդամներից շատերը մինչև անգամ այնքան բառացի են ցանկանում հասկանալ այս վերջին կէտը, որ թէ ընդհանուր ժողովների ժամանակ և թէ մասնաւոր խօսակցութիւնների միջոցին՝ առաջարկում են իսպառ հանել նախահաշիւներից տառապեալներին տրվելիք գումարը: Եւ բնորոշ է, որ ընկերութեան ընդհանուր ժողովներում, ուր եղել են զանազան տեսակէտների մարդիկ և խմբագրութիւնների ներկայացուցիչներ, երբէք խօսք չէ եղել այդ գումարը մեծացնելու մասին, այլ, ընդհակառակն, եղել է քչացնելու կամ իսպառ ոչնչացնելու մասին:

Այս այսպէս լինելուց յետոյ բոլորովին անտեղի են այն յարձակումները, որոնք կատարվում են ընկերութեան գործունէութեան յիշատակված կէտի վերաբերմամբ:

Ընկերութեան խորհուրդը գիտէ շատ դէպքեր, երբ խմբագրութիւններ, քահանաներ և մասնաւոր անձեր ուղարկել են իրանց մօտ եկած աղքատներին և կարօտեալներին դէպի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդարանը, մասնացոյց լինելով, որ օգնութեան աղբիւրը այնտեղ է: Այդ հանգամանքը խորհրդին դնում է դժուար կացութեան մէջ, որովհետև նա ստիպված է լինում մերժել բազմաթիւ մարդկանց, որոնց դուռ տեղը միայն յուսադրել են:

Խորհուրդը կարևոր համարեց տալ ներկայ բացատրութիւնը, որպէս զի առաջն առնված լինի զանազան տարակուսանքների և թիւրիմացութիւնների, որոնցով դուռ տեղը վնասվում է ընկերութեան այն գործունէութիւնը, որ որոշված է կանոնադրութիւնով:

Նախագահ խորհրդի՝ Ս. Անանեանց, քարտուղար՝ Ա. Եղեկեանց

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Մարտի 22-ին

Տարիների ընթացքում, գաւառներում տեղի ունեցած անախորժ դէպքերը գեղեցիկ կերպով ապացուցանում են, որ հայերը տակաւին գտնվում են նահապետականութեան մէջ և դէպի առաջադիմութիւնը, այսպէս ասած, կրիայի քայլ են արել...

Երևանում, ինչպէս նաև իւրաքանչիւր հայաբնակ տեղերում, վխտում է ինքնակոչ տատմերների մի խոշոր կոնտինգենտ: Նրանք հայ ընտանիքներում վայելում են մանկաբարձուհու յարգանք. օգտվելով այդ առիթից ի չարն են գործ դնում այդ ընդունելութիւնը և իրանց տհաս վարպետութեամբ խաբում են միամիտ հայ կանանց: Նրանք, բժիշկների այդ երդւեալ թշնամիները, ամեն կերպ աշխատում են բժշկականութեան վարկը վայր ձգել, ներկայացնելով նրան որպէս վնասակար երևոյթ և առաջարկում են յղի կանանց երկունքի ծանր բոպէներում մի ինչ որ դարման (պարաշօկ): Ցաւալին այն է, որ հայ կանանց դասը, այդօրինակ խաբեբայ տատմերներին աւելի է նշանակութիւն տալիս, քան թէ իսկական մանկաբարձուհուն, որի օգնութիւնը շատ անգամ մերժում է...

Այդօրինակ բազմաթիւ դէպքերից մէկը վերջին օրերս երևան հանեց ինքնակոչ տատմերների խայտառակ վարմունքը, որը կարծես թէ սթափեցրեց երևանցիներին, գործելով զգալի տպաւորութիւն հասարակութեան վրա... Ահա դէպքը: Մի ընտանիքում, որի անդամները կարող են ինտելիգենտ համարվել, կինը ծանր երկունքի մէջ լինելով, դիմում են մի յայտնի տատմօր, որը իր սովորութեան համեմատ պարաշօկ է ընդունել տալիս յղի կնօջը... Անցնում է մօտաւորապէս 4 ամիս, կինը հիւանդանում է և մեռնում: Հրաւիրված քաղաքային բժիշկը մանրամասն հարցափորձից յետոյ, պահանջում է մեռածին անդամահատել և բժշկական հետախուզութիւնից երևում է, որ ընդունած պարաշօկը տատմօր ձեռքով, վնասակար ներգործութիւն է ունեցել: Քաղաքային բժշկի պահանջով տատմօրը բռնում են և բանտարկում, նշանակելով քննութիւն: Ինչպէս պատմում են, այդ տեսակ դէպք արդէն երրորդ անգամն է ինչ կրկնվում է. թէև ցաւալի է, բայց իրողութիւն է:

Մենք չենք վարմանում տհաս տատմօր բռնած գործի վրա, մեզ ցաւեցնում է այն միտքը, թէ ինչո՞ւ երևանցիք, որոնք քիչ թէ շատ բարձր են կանգնած գիւղական տգէտ դասակարգից, լի հաւատով ընդունում են զանազան խաբեբայ, տգէտ տատմերների խորհուրդները և նրանց մատուցած օգնութիւնը, իսկ այդ տգիտութիւնից առաջ եկած աղէտը համարում են որպէս պատուհաս նախախնամութեան...

Վերջապէս ժամանակն է դուրս գալ նահապետական շրջանից և հետևել ժամանակի ճշմարիտ քաղաքակրթութեանը, ժամանակ է թօթափել հնաւանդ սովորութիւնները, որոնք չարաչափ վնասակար հետևանքներ են ունեցել միամիտ, տգէտ մարդկանց համար...

Ս. Օ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 26 մարտի

«Մշակի» № 34-ում Բաթումից պ. Ծատուրեան մի քանի կծու դիտողութիւններ է անում «Մշակի» № 15-ում տպված «Մի պտոյտ Բաթումում» յօդուածի մասին: Այդ յօդուածը ստորագրված չէ «Փափազեան», ինչպէս այդ ասում է պ. Ծատուրեան, այլ «Ապրօ»: Եւ ինչ որ ասել է պ. Ծատուրեան, նրան մի առ մի պատասխանելը ի զուր ժամանակ և տեղ է գրաւելու, ուստի բաւական է ասել միայն, որ պ. Ծատուրեան, ըստ երևոյթին, չէ կարդացել «Մի պտոյտ Բաթումում» յօդուածը, ուստի կարծում ենք ոչ թէ միայն մենք, այլ և ինքն է, որ «լրագրութեան հետ հանաք է անում»:

Ես չեմ ասել թէ Բաթումը չէ փոխվել, այլ ասել եմ թէ նա նման է Էրզրումին իր կեղտոտ փողոցներով և այլն:

Խորհուրդ ենք տալիս պ. Ծատուրեանին կարդալ մի յօդուած նախ լաւ, իսկ մանաւանդ երբ դէմ գրելու միտք ունի՝ շատ և շատ ուշադրութեամբ և ապա գրիչ ձեռք առնել: Գրչի հետ, պ. Ծատուրեան, հանաք անել, փաստերը խեղաթիւրել և այդ խեղաթիւրվածների դէմ կռւել չէ կարելի:

Ապրօ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վերջապէս ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքագլուխն ընտրված է: Մարտի 25-ին, երկուշաբթի օր, 63 ձայնաւորների ներկայութեամբ առաջարկվեցան հետևեալ թեկնածուների անունները քաղաքագլխի պաշտօնի համար. իշխան Նիկոլայ Արղութինսկի-Դոլգորուկիյ, Պօղոս Իզմայլով, Նիկոլայ Զուբալով, Ս. Շահ-Ազիզով: Քուէարկվեցան միայն երկու առաջինները. իշխան Արղութինսկի ստացաւ 42 սպիտակ և 21 սև քուէ, իսկ Իզմայլով 29 սպիտակ և 33 սև քուէ: Իշխան Արղութինսկի ընտրված է քաղաքագլուխ չորս տարով, այն է մինչև 1894 թիւը:

—

ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային դումայի քարտուղար ընտրված է իշխան Պ. Մ. Արղութինսկի:

—

Մեզ ուղարկված է «Շուշան» օպերգութիւն երեք արարուածով (Թիւրքահայերի կեանքից) հեղինակութիւն Ս. Ատրպետեանի: Օպերգութիւնը գրված է ոտանաւորներով: Գիրքը տպված է Պետերբուրգում, Սկորոխոդովի տպարանում անցեալ 1890 թւին: Գինը 1 րուբլի: Այդ օպերգութեան համար մեր յայտնի երաժիշտ, պ. Կարա-Մուրզա, հեղինակել է երաժշտութիւն: Զ... խաճեանի երաժշտական գրուածներից յետոյ, դա որքան մեզ յայտնի է, առաջին փորձն է հայերէն մի օպէրայի: Կարա-Մուրզայի ամբողջ հեղինակութեան մասին մենք չենք կարող դատել, բայց «Շուշան» օպէրայից մի քանի կտորների հետ մենք առիթ ունեցանք ծանօթանալ, երբ անցեալ տարի Կարա-Մուրզայի երգեցիկ խումբը Թիֆլիսում քանի մի կօնցերտներ էր տուել: Տեղ տեղ երաժշտութիւնը աչքի էր թվում:

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Մեծ պասի առիթով եկեղեցականները մեզանում քարոզներ են խօսում: Երբեմն ինքն սրբազան առաջնորդն էլ է քարոզում: Բայց, մեր կարծիքով, քարոզների մեծ մասը շատ խրթին լեզուով են խօսում, այնպէս որ քարոզների մէջ պարունակած նիւթը դժուար թէ հասկանում լինի ժողովուրդը:

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ հետևեալը. «Եղանակը մեզանում այժմ շատ լաւ է անցնում. սարերի վրա և ճանապարհներում ձիւնը գրեթէ կատարելապէս հալվել է: Այգեգործական աշխատանքները արդէն սկսվել են: Քաղաքումս կան տարափոխիկ հիւանդութիւններ, սակայն մեռնողների թիւը աննշան է: Կենսական մթերքները էժան են. թխած հացի լիտրը, տեղական ալիւրից արժէ 26 կօպէկ, սպիտակը՝ 36 կօպէկ, լօբու լիտ...

—Ձավուշը կոտրվեց. նա ծօծրակը քորեց և մտածեց:

—Հը՞, հարցրեց Ջէլէբը—էլ չենք խաղում:

—Խաղում եմ, խաղում, բացականչեց զինւորը —միայն թէ կանխիկով...

—Կէսը կանխիկով. այո կամ ոչ:

Եւ Ջէլէբը մի քանի քայլ առաջ գնաց:

—Համաձայն եմ. տուր ոսկին, վաղեց նրա ետևից զինւորը:

—Ջէլէբն ուշադրութեամբ զննեց զինւորի դէմքը, յետոյ լռութեամբ մի քանի քայլ առաւ և առանց կանգնելու ասեց.

—Երբ կը մթնանայ, այսինքն կէս գիշեր կը լինի, ես քեզ հետ Քօփալ կը գամ, տաւարները քեզ կը յանձնեմ և ոսկին էլ ձեռքդ կը դնեմ:

Զինւորը չը պատասխանեց:

—Հը՞, ինչ է, համաձայն չես, հարցրեց Ջէլէբը:

—Ո՞վ ասեց չէ, գոչեց զինւորը—համաձայն եմ:

—Լաւ ուրեմն, կանգ առաւ Ջէլէբը և ստացաւ լուրջ դէմք—մի բառ պիտի չասես այդ մասին ոչ ոքի:

—Եւ ոչ իսկ էֆէնդիի՞ն:

—Եւ ոչ իսկ նրան:

—Եւ ոչ իսկ ընկերներիս:

—Մանաւանդ նրանց:

—Լաւ:

—Կէս գիշերին ձի կը հեծնես, կը գաս ինձ մօտ, ես կը լինեմ գիւղից դուրսը գտնվող գմբէթի մօտ և մենք կերթանք Քօփալ:

—Տաւարները շատ կա՞ն:

—50—60 հատ:

—Վա՜հ... այդչափ շատ... ես մենակ ինչպէս տանեմ:

—Դժուարը մինչև Քօվանդուկ գիւղը հասցնելն է, իսկ այնտեղ ես կասեմ, որին պիտի դիմես, որ քեզ ընկերներ տայ տաւարները քշելու:

—Իսկ մինչև Քօվանդո՞ւկ:

—Շատ հեռու չէ. եզները և կովերը կը կապենք միմեանց, ոչխարներն առջև կանես և իմ քիւրդ ծառայիս հետ կերթաք:

—Քիւրդ ծառա՞դ էլ է գալու:

—Այո՛...

Նրանք մօտենում էին գիւղին:

—Այժմ բաժանուիր ինձանից, և ուրիշի առջև երբէք չը խօսես ինձ այս բանի մասին, ասեց Ջէլէբը զինւորին:

—Ապահով կաց:

Զինւորն առաջ անցաւ, իսկ Ջէլէբը նստեց մի քարի վրա և սկսեց սարից դէպի ձորն իջնող նախիրը դիտել, որոնց շուրջը վազում էր քրդական կուլաբը 1) վրան առած քիւրդ նախրապանը:

Արևը մայր էր մտնում. գաշտերներն ետ էին դառնում իրանց լուծերով. քիւրդ և հայ կանայք թաց չորերի կապոցներ գլխների վրա դրած՝ գետից դէպի գիւղն էին եկնում, իսկ գիւղից լսվում էր հայոց եկեղեցու կոչնակի մելօդիական ձայնը...

VI

Հարկահանը, որը սպասում էր նախրի գիւղ մտնելուն, երբ մթնացաւ, առաւ թևի տակ իր քօչանների տետրակը, կանչեց սուարիներին և պատրաստվեց գործ սկսելու:

—Ո՞ւր է Մուստաֆա աղան, հարցրեց նա սուարիներից մէկին դառնալով:

Այդ միջոցին Ջէլէբը երևաց. նա մի ինչ որ մեծ փաթթոցաւոր ֆէսով հայի հետ խօսելով մօտենում էր:

—Այս ո՞ւր մնացիր, Մուստաֆա աղա, գոչեց հարկահանը հեռուից—ուշացանք, արի, որ այս գիշեր այս գիւղը վերջացնենք:

Ջէլէբի հետ խօսող հայը լսելով նրա ձայնը, դադարեց խօսելուց, վախեցած կանգ առաւ, և երբ Ջէլէբը քայլում էր դէպի հարկահանը, հայը զգուշաւոր քայլերով նրա ետևից գնաց և հինգ քայլ հեռու կանգ առնելով՝ մի խորին խոնարհութիւն արաւ հարկահանին:

—Ձը սկսենք, հարցրեց հարկահանը Ջէլէբին:

—Սկսենք, ժպտաց Ջէլէբը—ահա, սա հայերի աղ-սախկալներից է, իմ բարեկամ Սերգօ քէհեան, յարեց նա հեռու կանգնած վախեցած դէմքով հային ցոյց տալով:

Հարկահանը բարձրից նայելով նրա վրա, ընդունեց պաշտօնական մի խիստ կերպարանք, ոտքից գլուխ չափեց նրան և ասեց դառնալով Ջէլէբին.

—Սրանի՞ց սկսենք:

—Նա, էֆէնդըմ, մի քայլ մօտենալով կմկմաց հայը—ես անցեալ անգամ վճարեցի տուրքը:

—Մենք այդ կը տեսնենք, ասեց խստութեամբ հարկահանը և դառնալով Ջէլէբին, աւելացրեց—գնանք առաջ այդ գեաւուրների գործը վերջացնենք:

—Հէնց ես էլ այդ էի ուզում ասել, վրա բերեց Ջէլէբը—ուրեմն գնանք... դէ, Սերգօ քէհեա, դարձաւ նա հային—վաղիր օդադ պատրաստիր մեզ համար, սուրճ էլ խօ կունենաս... ի հարկէ չես մոռանայ մի գառ էլ մորթել տաս. քեզ տեսնեմ, երեսս պարզ հանես էֆէնդիի մօտ, ես քեզ շատ եմ գովել, որ հիւրասէր ու լաւ մարդ ես... գնա, մենք էլ գալիս ենք:

Սերգօ քէհեան նորից գլուխ տուաւ և վազնվազ մտաւ գիւղի փողոցները:

Ջէլէբը, որը մի չարանենգ ժպիտով նայում էր նրա ետևից, դարձաւ հարկահանին.

—Որտեղի՞ց գտար այդ գեաւուրին, հարցրեց նրան հարկահանը:

—Ի՞նչպէս թէ որտեղից գտար, ծիծաղեց Ջէլէբը—Խնուսում էլ մարդ կայ, որ ինչ չը ճանաչի... Սերգօն լաւ մարդ է. խեղճ մարդ է. բոլոր հայերն էլ հէնց խեղճ, իրանց գործին նայող հնազանդ, հիւրասէր մարդիկ են, վալլահ, մեր միւսուլմաններից տասը սրանց մէկի չափ բարութիւն չունի... այ, հիմա կերթանք ու կը տեսնես թէ այդ հայը ինչպէս պատրաստութիւններ կը տեսնի մեզ համար ու ինչպէս մեզ կը պատուի:

—Հա՛, լաւ ասեցիր, գոչեց հարկահանը—այսօր վայ այդ շատախօս քիւրդ մօլլայի ճաշից ոչինչ չը հասկացայ... գիտես, քիչ մնաց այդ յիմար մօլլայի մօրուքը փետտէի...

—Ինչո՞ւ, հարցրեց վախեցած Ջէլէբը:

—Ա՛յ, գնանք ու քայլելով պատմեմ... արխաու եկաւ ու էլ չը կարողացայ դիմանալ, կ... կացայ որ ղալմաղալը քցեմ, բայց էլի «հանըմ չէյթանին» ասեցի ու համբերեցի... քայլենք ու պատմեմ լսիր:

(Կը շարունակվի)

1) Մի անթև թաղիքէ վերարկու:

րը (12 փունտ) ծախւում է 30—45 կոպէկով, բրինձն արժէ 35—45 կոպէկ»։

—

Ամսիս 18-ին, առաւօտեան ժամի 9-ին, ինչպէս մեզ գրում են ՆՈՐ-ԲԻՆ-ԱԽՏԱՑԻՑ, այդտեղ հասաւ Երևանի նոր նահանգապետը։ Դարաչիչագի շրջանից պատուաւոր մարդիկ և գիւղապետներ, հասարակութեան գալաւաների հետ միասին, աղ ու հացով դիմաւորեցին նրան։ Կէս ժամ մնալուց և ժողովրդի ապրուստի մասին հարցնելուց յետոյ, պ. նահանգապետը շարունակեց իր ճանապարհը դէպի Երևան։

—

Մեզ գրում են, որ մարտի 18-ին Երևանի նոր նահանգապետ, գեներալ Ֆրեզէ, հասաւ Երևան։ Քաղաքի մօտ բնակիչներից շատերը ընդունեցին նրան։ Ընդառաջ գնացել էր և կազակների մի վաշտ։

—

ԴԱՐԱՉԻՉԱԳԻՑ մեզ գրում են. «Խաշնարածութեամբ և նախրապանութեամբ զբաղվող թափառական քիւրդ ցեղերը, որոնք տասնեակ տարիներից ի վեր վերաբնակվում են Դարաչիչագի շրջանում, այժմ, կառավարչական հրամանագրի զօրութեամբ դուրս են հանվում այդ գաւառամասից։ Այդ քրդերի մասին մի այլ թղթակցութեամբ գուցէ մանրամասն հաղորդեմ ձեր ընթերցողներին»։

—

Կայսերական կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան անդամները հրաւիրվում են ներկայ լինելու հերթական ժողովին, որը պէտք է կայանայ չորեքշաբթի օր, մարտի 27-ին, երեկոյեան $7^1/_2$ ժամին։ Այդ նիստում ընկերութեան անդամ Մուրօմցեվ մի զեկուցում պէտք է կարդայ «Գինեգործական և չերամապահական կայարանների մասին Աւստրիայում»։ Ներկայ կարող են լինել և կողմնակի անձինք։

—

Տեղական լրագիրները լսել են, որ շուտով գալու է ԹԻՖԼԻՍ երգչուհի Էմմա Ֆոստրէմ, մեր քաղաքում կօնցէրտներ տալու համար։ Օրիորդը Ալմա Ֆոստրէմի քոյրն է, որը անցեալ տարի կօնցէրտներ էր տուել Թիֆլիսում։

—

«Тифл. Листокъ» լրագիրը լսել է հաստատ աղբիւրներից, որ Պօղոս Իզմայլով դիտաւորութիւն ունի հրաժարվել քաղաքագլխի օգնականի պաշտօնից։ Լրագիրն ասում է, որ դա մեծ կորուստ կը լինի մեր քաղաքի համար և խոստանում է իր յաջորդ համարներից մինում ծանօթացնել ընթերցողներին Իզմայլովի երկարամեայ, եռանդոտ և օգտաւէտ գործունէութեան հետ։

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻՑ գրում են, որ մարտի 16-ին այնտեղի համալսարանի լեզուագիտական բաժնում պ. Տօմսօն, լեզուագիտական դօկտորի աստիճանը ստանալու համար, պաշտպանեց մի հետաքրքիր դիսերտացիա, այն է՝ «Թիֆլիսի հայոց ժամանակակից լեզուի պատմական քերականութեան մասին» (Историческая грамматика современнаго армянскаго языка Тифлиса»․ Պաշտօնական ընդդիմախօսներ էին պրօֆէսօրներ Ֆօրտունատով և Միլլէր։ Երկուսն էլ մեծ գովասանքով վերաբերվեցան պ. Տօմսօնի աշխատանքին, որը ռուս լեզուագիտական գրականութեան մէջ եզակի երևոյթ է ներկայացնում։ Մօսկվայի Լազարեան ճեմարանի հայոց լեզուի պրօֆէսօր պ. Գր. Խալաթեանց ողջունեց պ. Տօմսօնի աշխատանքը, որպէս առաջին աշխատանք ռուսաց լեզուով հայոց լեզուագիտութեան մասին, որի հեղինակը ազգութեամբ հայ չէ։ Պրօֆէսօր Միլլէր ասեց, որ Տօմսօնի գրուածքը այն պատճառով արդէն ուրախալի երևոյթ է, որ դա առաջին փորձն է ռուս ուսումնականի կողմից ուսումնասիրելու ռուսահպատակ այլազգիների լեզուն, իսկ դա, յարգելի պրօֆէսօրի կարծիքով, ռուս ուսումնականների պարտաւորութիւնն է և նրանց համար այդ տեսակ գործ աւելի դիւրին է աջողութեամբ կատարել, քան օտարազգի գիտնականներին։

—

Տեղական ռուս լրագիրները հաղորդում են, որ դէպի Մեծ Իշխան Միխայիլ Նիկօլաևիչի կալուածքը, ԲՈՐԺՕՄ ամարանոցը, դիտաւորութիւն կայ երկաթուղու գիծ անցկացնել Միխայլօվօ երկաթուղային կայարանից։ Այդ կայարանից մինչև Բօրժօմ 36 վերստ կայ։ Երկաթուղու կառուցումը յանձն է առնում Բօրժօմի կալուածքի կառավարութիւնը։

—

Երգչուհի Նիկիտա դէռ Բագու չը գնացած, հետևեալն է գրում «Каспій» լրագիրը. «Նիկիտայի կօնցէրտի համար (Բագւում) տոմսակները արդէն բոլորը վաճառվել են, այնպէս որ պէտք է ենթադրել, որ երիտասարդ երգչուհին Բագու էլ նոյն աջողութիւնը կունենայ, ինչ որ ունեցել է Թիֆլիսում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Վանի երկրաշարժի մասին, հետևեալ տեղեկութիւններն են հաղորդված Պօլսի լրագիրներին.

«Անձի կորուստ չը կայ, սակայն նիւթական կորուստներ բազմաթիւ են։ Հարիւրաւոր տներ փլան և աւելի կամ թեթև ծանրութեամբ վնասուեցան։ Քանի մը եկեղեցեաց պատերը խախտեցան, յորոց՝ Քաղաքամիջի Ս. Առաքեալ եկեղեցին և Տաճարն, որք արդէն 1887-ի շարժման բաւական վնասուած էին, այս անգամ այնչափ ծանրութեամբ վնասուեցան, որ անբնակելի դարձան։ Նոյնպէս աւելի կամ թեթև ծանրութեամբ վնասուեցան վանքերէն մի քանիները։ Կարմուր և Ս. Խաչ վանուց կաթողիկէները և կտուց անապատի զանգակատունը վնասուեցան, և այլն, և այլն։ Մինարէի մը գլուխը թռաւ, կառավարական նորաշէն ապարանքը բաւական վընասուեցաւ։ Շուկայներէն քանիներու առաստաղները փլան, որոնք հարիւրաւոր մարդիկ պիտի թաղէին իրենց ներքև, եթէ գետնաշարժը ցերեկին պատահէր։ Քանի մը շուկայներ ալ ծանրապէս վնասուելով, անբնակելի դարձան։ Բազմաթիւ խարխլած շէնքեր ոչ ևս պիտի կրնան տոկալ նմանօրինակ շարժման մը, եթէ Տէր մի արասցէ նորէն պատահի։ Շուշեղէն վաճառող խանութներն ալ բաւական վնաս կրեցին։

«Ինչպէս հեռագրական լուրերէն կիմացուի, այն շարժումը տեղի ունեցած է Վանայ ծովու բոլոր շրջապատ գետիններու վրայ, խիստ ընդարձակ տարածութիւն մը աւելի կամ նուազ ցնցելով։ 25 տուներ փլած կամ վնասված են ի Բաղէշ, ուր՝ որպէս ի Վան՝ չորս տարիէ ի վեր երկրային ցնցումներ յաճախադէպ են։ Դառնալով քաղաքիս հարաւային կողմը, գետնաշարժը ցնցած է նաև Արտօս լերանց շղթաները և անոնց մէջ գտնուող գաւառները, որպէս են Մոկք, Շատախ, Նորդուզ և այլն. արևելեան կողմէն զգացուած է նաև ի Հէքարի, բայց նուազագոյն չափով մը, իսկ հիւսիսի կողմերէն և աւելի հեռու գաւառներէ տակաւին լուր հասած չէ։

«Գետնաշարժը պատճառեց նաև բազում պատառումներ։ Ուրեք ուրեք գետինը պատռուեցաւ և քանի մը տեղերէ ալ ջուր բղխեցաւ, որք ապա ցամքեցան։ Կը գրուցուի որ աւելի մեծ պատառում մը ունեցած է Վարագի լեռը. նոյնպէս ալ կը գրուցուի որ հրաբղխային նշաններ տեսնուած են Սիփան լերան վրայ, Վանայ ծովու արևելեան եզերքը՝ Արծկէի գաւառին մէջը, բայց այս զրոյցներ տակաւին զրոյց կը մնան։

«Յունուար 25 ի մեծ ցնցումէն յետոյ գետինը անմիջապէս չը հանդարտեցաւ։ 2—3 օր գետինը անդադար տատանման մէջ մնաց, նաւահանգիստը սպասող նաւերու պէս մեղմիւ օրօրուելով անդադար և օրը 5—10 անգամ աւելի կամ նուազ ուժգնութեամբ ցնցելով երկիրը, իսկ անկից յետոյ ամեն օր մանաւանդ գիշերները 4—5 անգամ կը ցնցուի գետինը մինչև օրս։ Բնակիչք անհանգիստ են և սարսափահար։ Քանիները փորձեցին դուրսը՝ վրաններու ներքև բնակիլ, սակայն սաստիկ ցուրտը զիրենք փախցուց նորէն յարկերու տակ»։

«Տպագրական Տեսչութեան կողմէ հետևեալներն հաղորդուած են ի հրատարակութիւն. Քարբերդէն, Բաղէշէն, Տրապիզոնէն, Էնկիւրիէն և Կարինէն, մարտ 3 և 4 թուականներով եկած հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ այդ նահանգաց մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։»

«Կայսերական հրամանաւ՝ Եւմտական նախարարութեան խորհրդական Նազիֆ էֆէնտի Եւմտական նախարար անուանուած է Ցակոբ փաշայի տեղ, որ կը պահէ կայս. անձնական Գանձուն նախարարի պաշտօնը»։

«Քարբերդի գաւառական լրագիրն հաղորդում է թէ նահանգին կուսակալ Նուսուհի պէյ քիւրտ լեզուի թարգմանել տուած է կրօնական պարտականութիւններ պարունակող գիրք մը, որպէս զի Քարբերդի նահանգին մէջ գտնուող քիւրտերուն համար դիւրութիւն մ'ըլլայ կրօնական պարտականութեանց ուսուցումը։ Այս գիրք նահանգին տպարանին մէջ տպագրուելու վրայ է»։

ԱՍՈՐՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՓՈԽԱՆՈՐԴԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ասորոց կաթողիկոսի Կ. Պօլսի փոխանորդ Ա. Տ. Պօլօս այնտեղի «Թարիգ» լրագրի մէջ տպագրել է հետևեալ գրութիւնը։

«Սապահ լրագրոյ մարտ 1 ի 555 թիւ թերթին մէջ հայ լրագիրներէ առնուելով լուր մը հրատարակուած էր, իբրև թէ Ասորիք յԵրուսաղէմ Հայոց Ս. Յակոբեանց վանուց իրաւասութեան ներքև ըլլալով կրօնական արարողութեանց կը մասնակցէին և թէ այս անգամ Երուսաղեմայ Ասորւոց միաբանութիւնը իմ միջոցաւս ծրագիր մը մատուցանելով Բ. Դրան, արտօնութիւն խնդրած է որ յետ այսորիկ Ասորիք իբրև ուրոյն ազգ՝ կրօնական գատ դասակարգ մը կազմեն և ըստ այնմ կատարեն իրենց կրօնական արարողութիւնները, թէ այս ծրագիր Բ. Դրան կողմէ հաղորդուած է Հայոց Պատրիարքարանին, որ իւր կողմէ ղրկած է զայն Երուսաղեմայ Հայոց Պատրիարքարանի, թէ այս վերջինն՝ ի պատասխանի ընդարձակ գրութիւն մը ուղղելով յայտարարած է թէ Ասորւոց այս պահանջքն անիրաւ ըլլալով, այդ վանքին մէջ սեպհականութեան առանձին իրաւունք մը չունին, որովհետև Հայոց կողմէ իբրև հիւր ընդունուած են և թէ այս յայտարարութիւնք Բ. Դրան մատուցուելով կայս. կառավարութեան կողմէ ընդունուած և այդ խնդիր կարգադրուած է։

«Արդ, Ասորւոց ազգն, ազգութեամբ և կրօնքով արդէն Հայերէն անջատ է և վեհ. Սուլթանի կողմէ Թիւրքիոյ մէջ գտնուող քրիստոնեայ հպատակներու տրուած կրօնային առանձնաշնորհմանց ու կատարեալ ազատութեան շնորհիւ, Ասորիք ինքնուրոյն ազգ մը ճանչցուած են ունենալով իրենց յատուկ բոլոր ազգային նուիրական իրաւասութիւններն, հետևաբար պատճառ մը չունինք ի նորոյ արտօնութիւն խնդրել իբրև ուրոյն ազգ կրօնական դասակարգ մը կազմելով, կրօնական արարողութիւն կատարելու համար։ Այս մասին բնաւ խնդիր մատուցած չենք։ Երուսաղեմայ մէջ Ս. Յակոբեանց վանուցն ալ կարօտութիւն չունինք, որովհետև Ասորիք Երուսաղեմայ մէջ իրենց յատուկ Ս. Մարկոս անուն հոյակապ վանք մըն ալ ունին, որուն միաբանութիւնը կը գտնուի կայս. Պէրաթով արքեպիսկոպոսի մը ինքնուրոյն վարչութեան ներքև։ Ս. Յակոբեանց վանուց համար մեր կողմէ որ և է պահանջք չէ եղած և այս խնդրոյ առթիւ հայ լրագրաց կարգ մը անհիմն հրատարակութիւնք յիմարական շաղփաղփութիւններ են։»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Արևելք» լրագիրը հաղորդում է. «Ռուսական դեսպանուհի Տիկին Նէլիտօվ ռուսական հիւանդանոցն երթալով իր այցելութեամբ պատուեց զՊ. Ագամեան։ Վսեմ. դեսպանուհին տեղեկութիւններ հարցուց նորա վիճակի բարւոքման մասին, քաջալերական խօսքերով սիրտ տուաւ հիւանդ արուեստագէտին և յորդորեց զնա չը վհատիլ բնաւ և վստահիլ Աստուծոյ գթութեան և իր բազմաթիւ բարեկամաց ու համակրողաց բարեացակամութեանը վրա»։

—Արտասահմանի հայոց մի լրագիր գրում է. «Աթէնքէն մի պատահական թղթակից մեզ կը գրէ թէ առաջին անգամն լինելով այս տարի մեծ շքով կատարուեր է Վարդանանց հանդէսը Աթէնքի հայ գաղթականութեան մէջ։ Մի քանի յոյն գրագէտներ ալ հանդէսին ներկայ գտնուելով ատենախօսեր են»։

—Բերլինից գրում են, որ գուցէ շուտով բուլղարական հարցի մասին պետութիւնների մէջ առանձին բանակցութիւններ սկսվեն։

—Կ. Պօլսի «Միւրիւվվէթ» լրագիրը հաղորդում է. «Տէրսիմի ցեղապետներէն հարիւր քսան երկու հոգի տեղական կառավարութեան դիմելով, հնազանդութիւն յայտնած են։—Քարբերդի Մալաթիոյ գաւառին մէջ 234 տնուոր վաչկատուն ցեղերու բնակութիւն հաստատել տրուած է։»

—Գերմանական մամուլի մէջ զայրոյթ է տիրում Ֆրանսիայի դէմ։ Բերլինի «Berliner Tageblatt» լրագիրն ասում է. «Ֆրանսիայի շովինիստները հրճվում են, որ հանրապետութեան նախագահ Կարնօ ռուսաց շքանշան է ստացել։ Նրանք այդ պատճառով կատարված իրողութիւն են համարում ռուս-ֆրանսիական դաշնակցութիւնը և երևի շուտով Կարնօ ճանապարհ կընկնի դէպի Ռուսաստան, Մօսկվայի ֆրանսիական ցուցահանդէսն այցելելու համար։ Կարնօ, ի հարկէ, Գերմանիայով չի անցնի, այլ ծովով կը գայ Ռուսաստան։» Նշանաւոր փաստ է, աւելացնում է թերթը, որ ռուսաց շքանշանը շնորհվեց Կարնօին ուղիղ Վիկտօրիա այրի կայսրուհու Պարիզ թողնելուց յետոյ։ Գերմանացիք, վերջացնում է թերթը, միշտ պէտք է զգոյշ և աչքաբաց լինեն և ոչ ոքին չընծայեն անչափ մեծ հաւատ։

—Ցոյն կանայք 2,800 ստորագրութեամբ խնդրագիր ներկայացրին յունաց կառավարութեանը, որի մէջ խնդրում են կազմակերպել Յունաստանում իգական թէ ընդհանուր և թէ արհեստագործական դպրոցներ։ Ասում են, որ յունաց թագաժառանգի կինը պաշտպանում է այդ խնդրագիրը։

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ, 25 մարտի։ «Nya Pressen» լրագրի տեղեկութիւններին նայելով, ռուսաց պօստային դրոշմերը գործադրութեան մէջ կը մտցնվեն, Ռուսաստանի հետ նամակագրութիւն անելու համար՝ 1891 թւի մայիսի 1-ից մինչև 1892 թւի յունվարի 1-ը ոչ պարտաւորեցուցիչ կերպով, իսկ այդ ժամանակամիջոցն անցնելուց յետոյ կը դառնան պարտաւորեցուցիչ։

ՀԵԼՍԻՆԳՖՕՐՍ, 25 մարտի։ Սէյմին ներկայացրած են բարձրագոյն երեք նոր առաջարկներ՝ ծխախոտի, լուցկու և խմորի ակցիզի վերաբերմամբ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 մարտի։ Վճռված է Սիբիրի երկաթուղու Ուսուրեան բաժինը շինել արքունական հաշւով։ Ֆրանս-ռուսական երկաթուղային ընկերութիւնը մտադիր է յանձն առնել գծի շինութիւնը Ձելաբից մինչև Իրկուտսկ, ենթադրելով աւարտել նրան $3^1/_2$ տարում։

ՍԱՐԱՏՕՎ, 26 մարտի։ Վօլգա գետը Սարատօվի մօտ բացվեց։

ՎԻԷՆՆԱ, 26 մարտի։ Ռուսաց ֆինանսների մինիստրի և Րօտշիլդի մէջ, Պարիզում, բանակցութիւններ են տեղի ունենում, ռուսաց 3%-ական փոխառութիւն անելու։ Եթէ բանակցութիւններն աջող հետևանք ունենան, ասում է «Neue Freie Presse» լրագիրը, այն ժամանակ պ. Վիշնեգրադսկի ուրախութիւն կունենայ տեսնելու, որ Գերմանիան, որը Րօտշիլդի հետ միասին կը մասնակցէ փոխառութեանը, 3%-ական փոխառութիւնը կընդունի այն կուրսով, որով նա առաջ մերժում էր ընդունել 5%-ական ռուսաց րենտան։

ՕԴԷՍԱ, 26 մարտի։ Այսօր դէպի արևելք ուղևորվեց կամաւոր նաւատորմի «Нижній Новгородъ» նաւը՝ 650 բանւորներով, Սիբիրի երկաթուղին շինելու համար։

ԲԷԼԳՐԱԴ, 26 մարտի։ Լուրեր են պտտում, որ Բօլգարիայում ձերբակալվածներին տանջում են։ Տանջելու համար գործ են ածում աւազով լցրած քսակներ։ Գնդապետ Պետրօվ ուղևորվեց Վիէննա՝ զինուորական կարևոր յանձնարարականով։ Շտապում են կարգի բերել Պիրօտի և Զայչարի ամրութիւնները։

ԱԼԺԻՐ, 26 մարտի։ Ռուսաց ծովապետական նաւի վրա ծովապետ Կօրնիլօվին փառաւոր ընդունելութիւն ցոյց տրվեց։ Քաղաքացիական և զինուորական բարձրաստիճան անձինք ներկայ էին պարահանդէսին, որը աչքի էր ընկնում իր կենդանութեամբ. նաւի վրա ընթրիք տրվեց, որին ներկայ էին 150 մարդ. հանդէսը տևեց մինչև կէս գիշեր։

ՀՌՕՄ, 26 մարտի։ Այսօր առաւօտեան գեներալ Կրասնօկուտսկու մարմինը Սան-Րեմօյից բերվեց Ֆլօրէնցիա և տարվեց գերեզմանատունը. Ֆլօրէնցիայի բոլոր զօրքերը պատւի նշան արեցին։ Թաղման տխուր յուղարկաւորութեան մասնակից էին տեղական իշխանութեան ներկայացուցիչները, նշանաւոր իտալացիք և օտարականներ։ Ֆլօրէնցիայի լրագիրները տպագրեցին հանգուցեալի համար համակրական մահացուցակներ։

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ, 26 մարտի։ Ռուսաստանի «Դանիա» նաւով այստեղ եկած գաղթականներին արգելվեց

չարունակել ճանապարհը դէպի այնտեղ, ուր պէտք է գնային, բստ որում, իրանց վատառողջութեան պատճառով նրանք կարող են ծանրաբեռնել պետութիւնը:

ՎԻԷՆՆԱ, 26 մարտի: Բէլչեվի սպանումից յետոյ, Բուդապեշտի պօլիցիան հեռագրով տեղեկութիւն ստացաւ Ստամբուլօվից, որ իբրև թէ սպանողները Սօֆիայից փախել են Պիրոտ, որտեղից երկաթուղով, Սերբիայի վրայով, մարտի 31-ին (ն. տ.) գիշերը անցել են ունգարական սահմանը: Ստամբուլօվ խնդրել է հետևել չարագործներին: «Neues Wiener Tagblatt» լրագրի խօսքերին նայելով, ունգարական պօլիցիան տեղեկացրել է Ստամբուլօվին, որ սպանողները, անկասկած, չեն եղել Ունգարիայում, և սահմանն անցնելու վերաբերութեամբ ոչ մի հետք չէ գտնվել:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 մարտի: Նոցա կայսերակա Մեծութիւնները, կսէնիա և Օլգա Ալէքսանդրովնա Մեծ իշխանուհիների և Մեծ իշխան Միխայիլ Ալէքսանդրովիչի հետ գնացին երէկ Գատչինօ:— Մարտի 26-ի Բարձրագոյն հրամանով, Ֆլիգէլադիւտանտ, լէյբ-գվարդիայի եգերեան գնդի շտաբս-կապիտան Մեծ իշխան Միխայիլ Միխայլօվիչ արձակվում է ծառայութիւնից և հրամայված է՝ Մեծ իշխան Միխայիլ Միխայլօվիչի 49-րդ հետևակ Բրէստեան գունդը անուանել 49-րդ հետևակ Բրէստեան գունդ և Մեծ իշխան Միխայիլ Միխայլօվիչի գվարդիական հեծելազորթնդանօթաձիգ 4-րդ բատարէան անուանել գվարդիական հեծելազոր թնդանօթաձիգ բրեգադա: —«Новое Время» լսել է, որ արական և իգական վանքերին կից գիւղական մանուկների համար ձրիավարժ դպրոցներ հիմնելու նախագծին հաւանութիւն է տուել ս. սինօդը:

ՎԻԷՆՆԱ, 27 մարտի: Այստեղ ապրող երկու օտարականներ՝ բրազիլիական ֆէրմէր Սուցա և սաքսօնիական երկաթուղային տեսուչ Մէնցնէր այս օրերս Կ. Պօլսից Վիէննա անցնելու ժամանակ, կալանաւորվեցան Ցարիբրօդում, մեղադրվելով բօլգարական սպանութեան գործում և ազատ թողնվեցան միայն երկարատև հարց ու փորձից յետոյ:

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Մարտի 26-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	84 ր.	10 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	41 »	25 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	33 »	35 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	74 »
Մաքսային կուպօններ — . .	135 »	— »
Արծաթ — — — . .	1 »	05 »
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	4 և	5% »
Պետ. բանկի 5% տոմս — . .	102 »	75 »
— — — — 2-րդ —	100 »	62 »
— — — — 3-րդ —	100 »	62 »
— — — — 4-րդ —	100 »	62 »
— — — — 5-րդ —	100 »	62 »
— — — — 6-րդ —	101 »	25 »
6% ոսկեայ ռէնտա	143 »	— »
4% ոսկեայ փոխառութիւն	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	101 »	75 »
— — — — 2-րդ —	101 »	75 »
— — — — 3-րդ —	102 »	87 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	233 »	— »
— — երկրորդ —	221 »	75 »
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	104 »	75 »
5½% ռէնտա	100 »	— »
4% ներքին փոխառութիւն	97 »	75 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	102 »	— »
5½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	102 »	75 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	136 »	25 »
— — — թղթադ.	101 »	— »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	102 »	— »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	37 »
Օդէսայի — — .	101 »	75 »
Թիֆլիսի — —	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

Խմբագիր-Հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԲԺԻՇԿ ՊՐԷՕԲՐԱԺԷՆՍԿԻ

Մասնաւորապէս բժշկում է էլէկտրականութեամբ, ֆարադէական և գալվանական հոսանքով ձեռքերի և ոտների անդամալուծութիւնից, ռէվմատիզմից, ներվային հիւանդութիւններից և կօնտրակտուրայից (մկանունքների անդամալուծութիւն), բժշկում է կոյրերին և խուլերին անդամալուծութիւնից և նոյնպէս ընդունում է կանացի հիւանդութիւններով և սիֆիլիսով ակարներին:

Հիւանդների ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան 9 ժամից մինչև 12 ժամ և երեկոյեան 7 ժամից մինչև 8 ժամ: Տուն Պօպօվի Միքայէլեան փողոցի անկիւն № 9 և Ելիսավէտինսկայա № 2, Ինտենդանտութեան մօտ, Վօրօնցօվեան կահաւորված սենեակների դիմաց:

Домъ Попова, уголъ Михайловской ул. № 9 и Елисаветинской № 2, около Интендантства, противъ Воронцовск, номеровъ. 1—10

ԶԻԹՍԱՀԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Յ. ԹԱՅԻՐՕՎԻ ԵՒ Կ. ԱԼԻԽԱՆՕՎԻ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սրանով յայտնում է, որ գործարանի արդիւնքներից ՍԵՂԱՆԻ ԸՆՏԻՐ ՁԷԹԸ փունտանոց և երկու փունտանոց սրուակներում, նոյնպէս և ՀԱՍԱՐԱԿ ՁԷԹԸ վաճառվում են հետևեալ խանութներում. 1) ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ վաճառման ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մէջ, 2) Ա. Պ. ՅԱԿՈԲՕՎԻ մօտ, Գօլօվինսկի պրոսպէկտում, Իշխան Մուխրանսկու տանը, 3) ՇԱԳԻՆԻ „Русская торговля“ անունով մագազինում, Գօլօվինսկի պրոսպէկտում, Իշխ. Օրբէլեանի տանը, 4) ԴԻԴ-ՋՈՒՐԱԲՕՎԻ մօտ, Պուշկինսկի փողոցում, տուն Բէկթաբէգօվի, 5) ՄԻՐԶԱԽԱՆՕՎԻ մագազինում, Պուշկինսկի փողոցում, Միրիմանօվի տանը, 6) „Надежда“ անունով ԲԱԺԲԷՈՒԿ-ՄԷԼԻՔՕՎԻ մագազինում, Միխայլօվսկի փողոցում, Ուլանցօվի տանը, 7) Դ. ԲԱԿԱՐՕՎԻ մօտ, Նիկօլաևսկի փողոցում, սեփական տանը, 8) Ա. ԽՈՒԴԱԴՕՎԻ մօտ, Նիկօլաևսկի փողոցում, տուն Լօնգօի, 9) Մ. ԱՍԱՏՈՒՐՕՎԻ մօտ, Միխայլօվսկի փողոցում, Ալիվիցկու տանը, 10) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ, Սօլդատսկի Բազարում, 11) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Թուրքերի Մայդանի վրա և 12) ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԴՈՒՔԱՆՈՒՄ Հալաբարի հրապարակի վրա:

ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ սեղանի ձէթը, ԱՌԱՆՑ ԱՄԱՆԻ վաճառվում է ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ վերոյիշեալ ԵՐԵՔ ԴՈՒՔԱՆՆԵՐՈՒՄ: 7—10

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԻԳԱԿԱՆ ԱՐՀԵՍՏԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է ԲՆԱԿԱՐԱՆ

սեպտեմբերի 1-ի համար, 10 սենեակից բաղկացած՝ կամ Գօլօվինսկի պրոսպէկտի վրա, կամ Երևանեան հրապարակի մօտ:

Առաջարկութիւնները խնդրում են ուղղել քաղաքային Ուպրավա, մինչև 1 ապրիլի: 2—3

ՍԵԴՐԱԿ ԹԱՐԱՅԵԱՆՑԻ

ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

ԲԱԳՈՒ քաղաքում ընդունվում են ամեն տեսակ գրքեր կօմիսիայով վաճառելու համար. Հասցէն. Баку, книжная торговля, Седрака Тараянца. 8—10 (և. շ.)

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

խնդրում է ընկերութեան անդամներին շնորհ բերել ներկայ լինելու ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ, որը լինելու է կիրակի, մարտի 31-ին, առաւօտեան 11 ժամին, Ս. Նշան եկեղեցու դպրոցի դահլիճում: ԺՈՂՈՎԻ ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔՆԵՐՆ ԵՆ՝ ա.) ընկերութեան 1890 թուի ելևմտից հաշւի և 1891 թուի նախահաշւի քննութիւնն ու հաստատութիւնը և բ.) վարչութեան չորս փոխանդամների ընտրութիւնը:

ԱՌԱՆՁԻՆ ՀՐԱՒԷՐ ՉԷ ԼԻՆԵԼՈՒ: 2—3

ՄԱՍՍԱԺԱՐԱՆ

(Массажное заведенiе)

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ՕՐԻՈՐԴ Ն. ՄԱՏԻՆԵԱՆԻ

Ընդունվում են հիւանդներ՝ առաւօտները ժամը 11-ից մինչև 1-ը, և երեկոյեանները 5—7 ժամը: Մասաժը կատարվում է բժշկի հսկողութեան տակ:

ՀԱՍՑԷՆ. Վելիամինօվսկայա փողոց. № 30. 4—6 (շ. և ե.)

Լոյս են տեսել

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

հետևեալ գրքերը.

ԼԱԼՕ, Թիւրքահայերի կեանքից (սպառված)	5 կ.
ԽՕԼԵՐԱ և նրա առաջն առնելու միջոցներ	5 »
ԱՅՆՏԵՂ ԵՒ ԱՅՍՏԵՂ, Գրիգոր Արծրունու	10 »
ԱՐՆԱԳԻՆ, Լէօի, (սպառված)	7 »
ՊՍՏԻԿ Է ԲԱՅՑ ՉՍՏԻԿ Է, Լունկևիչի (սպառված)	5 »
ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ՏԻԿԻՆ	5 »
ՄՏՔԻ ՄՇԱԿԸ, Խ. Մալումեանի	50 »
ԼԻՐ ԹԱԳԱՒՈՐ (ըստ Շէկսպիրի)	5 »
ԻՆՉ Է ԿԱՅԾԱԿԸ	5 »

Խ. Մ.

„ՄԻՇՈՒՆԱՅ“

ՄԿՆԵՐ ԿՈՏՈՐԵԼՈՒ ՌԻՍ ԳՈՒՍՏԱՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ,

գլխաւոր պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում և Բագւում, Բարձրագոյն հաստատված դեղատան ապրանքների վաճառման կովկասեան ընկերութեան մօտ: 28—50 (ե)

ՊՐՕՎԻԶՕՐ **Ա. ՇՏԷԽԷՐԻ** ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱՒԻ ԵՒ ՓՉԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՕԴՕԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԴԵՂ ԿԱԹԻԼՆԵՐ 50 ԿՕՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՕԿԱՑԻՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՕՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՕՊ.

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍՏ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Դեղագործական ապրանքների կովկասեան ընկերութեան մէջ և պ. պ. Շահպարոնեանցի, Մակէէրի, Սէնչիկօվսկու և Ագմուրօվի դեղատներում:

ЗУБНЫЯ КАПЛИ: кор. 50 к.
ЗУБНОЙ ПОРОШОКЪ: кор. 30 к.
ЗУБНОЙ ЭЛИКСИРЪ: фл. 80 к.
А. ШТЕХЕРЪ

52—52 (հ.)

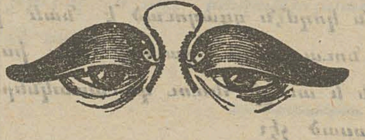

Մ. Գ. ՑԷՅՏԼԻՆԻ

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԻ

ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Պալատի այգու դիմաց, անկիւնի մագազինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոր ոսկեայ, նիկէլեայ, պողպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԷՆՍՆԷՆԵՐ և ԼՕՐՆԷՏՆԵՐ: Թատրոնական և դաշտային ԲԻՆՕԿԼՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՉԱՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կախելու և թէ վաննաների համար: Վերաստուգված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր: Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետալական թելեր:

Ակնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով:

Մագազինում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի նորոգելը և ապակիների դնելը:

ԳՆԵՐԸ ամենաչափաւոր են: 6—50 (հ)

Մի պատուաւոր **ԸՆՏԱՆԻՔ** կամենում է իր մօտ պահել գիշերօթիկ մանուկներ՝ աշակերտներ կամ աշակերտուհիներ: Ընտանիքի զաւակները՝ դուստրը և որդին, որոնք ուսանում են գիմնազիաներում, առաջինը 8-որդ, իսկ երկրորդ 6-որդ դասարանում, կարող են պատրաստել աշակերտներին ուսումնարանների ստորին դասարանների համար և թոյլերի հետ կրկնութիւններ անել, նմանապէս պարապել նրանց հետ և հայոց լեզուից: Հասցէն հարցնել „Մշակի“ և „Աղբիւրի“ խմբագրատներում:

10—10

Молодой человѣкъ, КАНДИДАТЪ ЕСТЕСТВЕННЫХЪ НАУКЪ, хочетъ имѣтъ уроки. Объ адресѣ спросить въ редакцiи „Мшакъ“.

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ, ԿԱՆԴԻԴԱՏ ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ, ՑԱՆԿԱՆՈՒՄ Է ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ: Կարող է պատրաստել միջնակարգ դպրոցների համար և կրկնութիւններ անել: Ցանկացողները հասցէն կարող են իմանալ „Մշակի“ խմբագրատանը:

5—5

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ

ՓՈՐՁՎԱԾ ՀԱՇՒԱՊԱՀ ցանկանում է ծառայել կօնտօրաներում կամ առևտրական տներում:

Աւարտել է իտալական ամբողջ հաշւապահութիւնը:

Դիմել Մ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆՑԻ պպարանը, Троицкiй переулокъ, № 11. 4—8

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 27 Марта 1891 г.

Типографiя Канпел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.